

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології

До 35-річчя кафедри культурології

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

**Альманах наукового товариства “Афіна”
кафедри культурології**

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Культуротворчий потенціал молоді і перспективи культурної
інтеграції людства у XXI століття”*

15-17 листопада 2006 року

Випуск 5

Заснований в 2000 році

Рівне – 2007

Актуальні питання культурології: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології: Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції „Культуротворчий потенціал молоді і перспективи культурної інтеграції людства у XXI століття”. – Випуск 5. – Рівне: РДГУ, 2007. – 181 с.

Виткалов В.Г. - **Головний редактор:**
- кандидат педагогічних наук, професор, зав. кафедри культурології РДГУ (голова редколегії)

Афанасьєв Ю.Л. - **Редакційна колегія:**
Баканурський А.Г. - доктор філософських наук, професор ДАКККиМ (Київ);
Воробйов А.М. - доктор мистецтвознавства, професор (Одеса);
Граб О.В. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ;
- кандидат мистецтвознавства, доцент, куратор студентського наукового товариства „Афіна” РДГУ;
Дем’янчук О.Н. - доктор педагогічних наук, професор Волинського державного університету ім. Лесі Українки;
Жилук С.І. - доктор історичних наук, професор РДГУ;
Кралуєк П.М. - доктор філософських наук, професор НУ „Острозька академія”;
Круль П.Ф. - доктор мистецтвознавства, професор НУ ім.В.Стефаника (Івано-Франківськ);
Кушнарєнко Н.М. - доктор педагогічних наук, професор (ХДАК);
Постоловський Р.М. - кандидат історичних наук, професор РДГУ, Заслужений діяч науки і техніки України;
Стоколос Н.Г. - доктор історичних наук, професор РДГУ;
Поніманська Т.І. - кандидат педагогічних наук, професор РДГУ;
Троян С.С. - доктор історичних наук, професор РДГУ;
Уланова С.І. - доктор філософських наук, професор ДАКККиМ (Київ);
Швецова-Водка Г.М. - доктор історичних наук, професор РДГУ.

Арцишевський Р.А. - **Рецензенти:**
- доктор філософських наук, професор Волинського державного університету ім. Лесі Українки;
Брилін Б.А. - доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

Науковий редактор – **проф. Виткалов В.Г.**
Упорядники випуску – **проф. Виткалов В.Г., Граб О.В.**

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 29.12.2005 р.).

Відповідальність за достовірність представленого матеріалу, а також за точність наведених цитат, імен, дат тощо несуть автори. Редакція залишає за собою право корегувати матеріали. Рукописи не рецензуються й авторам не повертаються. Редакція може й не поділяти точку зору авторів.

8. Медникова Т. Історія української і зарубіжної культури ХХ ст. – К.: Знання, 2002. – 248 с.
9. Мисюга Б. Старт табірної графіки О. Заливахи // Образотворче мистецтво. – 2003. – № 1. – С. 10-13.
10. Мороз В. Шістдесяті роки в Україні // Всесвіт. – 1993. – № 9-10. – С.182-186.
11. Петрова О. Мистецтвознавчі рефлексії. – К., 2004. – 347 с.
12. Ріпко О. У пошуках страченого минулого. Реконструкція мистецької культури Львова ХХ ст. – Львів, 1996. – 408 с.
13. Роман Сельській. Живопис. Графіка: Альбом. – К.: Мистецтво, 1988. – 110 с.
14. Склярєнко Г. Українська культура. Проблема самовизначення // Хроніка 2000. – 1998. – № 27-28. – С. 626-652.
15. Цельтнер В. П.Ф. Манайло: Альбом. – М., 1986. – 118 с.
16. Шимчук А. Спостереження за мистецьким досвідом Львова у 70-80-х р.р. // Образотворче мистецтво. – 1995. – № 2. – С.5-8.
17. Яким українське мистецтво має увійти у світ? Бєсїда М.Марчевського з українськими митцями і мистецтвознавцями // Образотворче мистецтво. – 1992. – № 6. – С.8-17.

УДК 37.035.6,,7124”:82–31(477)

Парфенюк В.І. – *викл. кафедри
культурології РДГУ*

**ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ Й ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДІ
(на прикладі історичного роману Р.Іваницюка „Мальви”)**

Одна з найголовніших ознак історичної романістики в радянській літературі – це так звана теза про „відновлення історичної правди”. Наталя Яковенко вважає, що можливість пізнати всю правду про минуле практично дорівнює нулю, бо, вивчаючи минуле, історик має справу не з фізично існуючим предметом, а з витвором власної уяви. Його творчі потуги можуть наближати нас до „правди”, але в чистому вигляді вона недосяжна. Чи не в цьому полягає причина того, що живучи в теперішньому часі, ми або переживаємо минуле, або плануємо майбутнє і забуваємо втішатися теперішнім. „Ми ніколи не живемо теперішнім. Ми очікуємо майбутнє і підганяємо його, наче воно запізнюється, чи згадуємо минуле, наче намагаємося притримати його, мовби воно відходить занадто швидко. Ми настільки немудрі, що блукаємо в часах, які нам не належать, не думаючи про той єдиний, котрий даний нам, і настільки суєтні, що мріємо про ті часи, яких нема, і бездумно втрачаємо єдиний, що існує...” [7, с.58].

Кажуть, ми звертаємося до минулого, щоб краще зрозуміти наше сучасне й передбачити майбутнє. І в цьому розумінні романи Р.Іваничука „Мальви” й „Журавлиний крик”, П.Загребельного „Я, Богдан” та Ю.Мушкетика „На брата брат”, можливо, сучасніші від багатьох творів, написаних на актуальну тему сьогодення. І не лише для наших читачів, а й для іншомовних, тих, хто хоче збагнути нову європейську державу та її народ.

Понад тридцять п'ять років тому в письменника Р.Іваничука зародилася мета на все творче життя – розкрити, художньо осмислити основні етапи духовної історії народу в соціальному, національному, моральному й естетичному проявах у своїх романах. У Романа Іваничука, очевидно ж, із перших кроків у літературі жило гостре й мудре відчуття, що національна історія для української літератури завжди була духовним опертям і що розвиток нації можливий, якщо в її колективній пам'яті є усвідомлення історії як власної долі, розуміння її як учасника сьогоденних змагань.

Доки в нас не було власної держави, література виконувала, сказали б, роль акумулятора державницької ідеї – пробуджувала національну свідомість, живила прагнення до волі й незалежності не тільки в колах інтелігенції, а й у масі українського люду. Про державотворчу роль літератури вичерпно ясно сказав Євген Маланюк у своєму знаменитому „Посланні” ще 1927 року:

Як в нації вождя нема,
Тоді вожді її – поети.

Отож без перебільшення можна сказати, що наша література в особі Т.Шевченка, І.Франка, П.Куліша, Лесі Українки, Є.Маланюка, М.Хвильового та інших велетнів – це суверенна держава українського народу.

Учитель, передусім учитель літератури, повинен повсякчас плекати національну свідомість, почуття приналежності українців до однієї з великих європейських націй, формувати в дітей почуття патріотизму, національної гордості, активну життєву позицію. І акцентувати потрібно на полюсових темах – національної Руїни і національного Ренесансу.

Великий француз Віктор Гюго, напевно, неспроста говорив, що „читач відривається від книги зовсім іншим, ніж був до того”. Схвильованість, а інколи і потрясіння змістом прослуханого, прочитаного мимоволі штовхає людину на роздуми-зіставлення, порівняння, аналіз, висновки.

Ще в доісторичні часи визначилася гостинність наших предків, їхня ввічливість. З прийняттям християнства до цього додалася віра в Бога, любов до Нього і до ближнього, правдивість, пошана до старших і батьків, чесність, миролюбство, вірність даному слову. Смерть за свій рід і за рідну землю в українців завжди вважалася почесною і славною. „Краще на своїй землі кістками лягти, ніж на чужій землі славним бути”, – записано у Волинському літописі.

Від постаті Тараса Шевченка і героїв його творів ідеал українця збагатився на трепетну віру в Бога і націоналізм, ненависть до колонізаторів України, співчуття до всіх знедолених. „Бог і Україна”, – проголосив Григорій Ващенко і цим утвердив дві основоположні засади українського ідеалу: віра в Бога і пристрасна, аж до самозабуття, любов до

України.

На жаль, довготривале перебування України в колоніальному ярмі спричинило в чималій частини нашої нації тяжку недугу – рабську психологію й похідну від неї хворобу – яничарство. Р.Іваничук у романі „Мальви” художніми засобами дослідив проблему яничарства і попри компартійну диктатуру, яка після друку похопилася й заборонила твір, зобразив усю огидність цього явища та його загрозу самому існуванню української нації. Тепер же, розповідаючи про історію написання „Мальв”, письменник уже мовою публіцистики з конкретними фактами в руках ще раз викрив ганебну суть відступництва-яничарства, наголосивши на гіркій думці Івана Франка: „Чому відступництва у нас так много і чом відступництво для нас не є страшне?”

Роман Іваничук і його письменницька й громадянська роль, і значення написаних ним книжок „Орда”, „Ренегат”, „Євангеліє від Томи”, „Благослови, душе моя, Господа”, що є своєрідним громадженням позитивної енергії, уперто стоїчим актом на збереження традицій, національних цінностей і святощів, непомітно, але роблять свою справу, і зусилля ці будуть поціновані. Але в історії літератури передовсім буде записано, що Роман Іваничук – із шістдесятих. Історичною долею шістдесятників було запропоновано стати національною опозицією, борцями за пробудження української самосвідомості, і вони зробили цей вибір; кожен, різними шляхами, різною мірою, йдучи на каторгу чи десятилітнє мовчання, вдаючись до розробки заборонених тем і жанрів, спротиву в проблематиці, стилеві, поетиці, відживленням самих джерел української мови, – заперечував, опротестовував, боровся.

Перше звернення до історичних подій у трилогії „Край битого шляху” спіткали офіційна стриманість і погрозливе застереження, але це не злякало молодого прозаїка.

Другим кроком було безпосереднє звернення до історії – роман „Мальви”, тема цілком „вогненебезпечна”: любов до батьківщини і зрада, патріотизм і яничарство. Р.Іваничук не міг не знати, що аналогії з сучасністю неодмінно робитимуться пильними ідеологічними дозорцями, і вони були зроблені, як і жорстокі висновки – „Мальви” надовго потрапили в „чорний список”, як і інші історичні твори, як і взагалі на певний час у 70-х роках була директивно „згорнена” історична романістика. „Мальви” були занесені до числа творів ідейно шкідливих, антиісторичних. Критиці заборонили писати про них. У статтях і оглядах, присвячених літературному процесові шістдесятих, немає навіть побіжних згадок про „Мальви” – начеб цього твору Іваничук ніколи й не писав.

Але саме це – необхідність перебувати в постійному переборенні й доланні нав’язуваних обставин, – напевно, і зробило з Р.Іваничука переконаного історичного романіста. І коли були ледь відчинені шлюзи щодо художнього дослідження української історії, у романах „Черлене вино”, „Манускрипт з вулиці Руської”, „Вода з каменю”, „Четвертий вимір” він ще більше утверджувався сам у своєму покликанні сприяти великому процесові пізнання народом самого себе через історію, своєї національної ідентичності і дедалі виразніше заявляв в українській історичній прозі свою стильову самостійність, неповторність.

Оповідючи про минуле, Іваничук поставив діагноз сучасному, виніс йому вирок: у романі сказано про яничарство, забуття свого національного кореня не тільки як страшне явище минулого, а й нинішнього. Власне, й називатися роман за авторськими намірами мав „Яничари”, але така назва дуже настрашила видавців. Вони застерігали Іваничука: багато хто впізнає в романі себе, потрібен нейтральніший заголовок. І тоді з’явився образ-символ.

„Мальви” – не тільки роман з драматичною літературною долею, не тільки відкриття проблеми. Це абсолютно гармонійне поєднання матеріалу твору і його стильового вираження. Колись Леонід Леонов писав, що справді талановитим можна назвати художній твір тоді, коли він є відкриттям за змістом і винаходом за формою. „Мальви” – це саме таке відкриття і саме такий винахід.

Розвиток фабули в романі має виразну авторську установку на фабулу, притаманну передовсім народній баладі. Важливу стилетворчу функцію виконує народна пісня, яка мовби ввійшла в саму художню структуру „Мальв”. Авторська розповідь ведеться то з величною уповільненістю гексаметра, то в ритмі блискавичних смислових узагальнень притчі.

От, наприклад, два такі уривки з фіналу „Мальв”, які хочеться перечитувати і перечитувати, дивуючись прихованій магії авторського слова:

– Скажіть, чи ще хто залишився на Україні? – питали нових бранців старі невольники у Кафі, Карасубазарі, На Скутарі і Галаті, гребці на турецьких галерах.

– Чи можна знайти там хоч латку зеленого степу?

– Чи птахи ще звивають гнізда?

...Розлилися круті бережечки, гей, та на роздоллі, пожурилися славні козаченьки, гей, та у неволі...

– Ну що твоя дума, доню, ну що твоя надія на свою любов велику до ката мого краю?

– Залишайся, дочко, в ката, а я піду сина шукати. Чи то іти в Туреччину, чи то іти в Румелію, а я піду на Україну...

І тут же – без будь-яких авторських ремарок, які, конкретизуючи людей, події та обставини, могли б тим пригасити епічну масштабність трагедії:

– Хто ти і куди йдеш, жінко сива, непокрита?

– Пустіть мене, яничари, пустіть свою матір за мур перекопський, в мене грамота від хана. Заробляла ж її тяжко, усе спростила для неї: Бога свого, дітей своїх і здоров’я. Мушу вмерти на тій землі, де коноплі по стелю, а льон по коліна, де мальви вище од соняхів ростуть – білі, голубі й червоні...

Ой на горі слобода, а там жила удова з маленькими діточками. На тихих водах, на ясных зорях, в краю веселому...

Коли прозу хочеться цитувати – це особлива проза.

Після прочитання „Мальв” хотілося вигукнути, що тепер, нарешті, знаєш, як воно було насправді. У цьому переконують не тільки суто реалістичні колізії роману, його сюжетний перебіг, а сам емоційний реєстр твору, авторське узагальнення цієї трагічної сторінки з багатостраждальної історії народу. Одиссея жінки з України та її дітей художньо сконцентрувала в собі, типізувала цілий історичний період, зобразила його в експресивно змальованих людських обличчях.

Здавалося б, така суто конкретна людська історія, що жодною мірою не претендує на якісь глобальні узагальнення. Жила на Україні жінка Марія. Було в неї двоє синів-близнюків і мала донька Соломія. Загинув козацький полковник, чоловік цієї жінки, кудись зникли сини, а її з Соломією продали ординці в рабство. Живе Марія в чужому краю, росте донька, що вже забула своє ім'я, бо мати, дивлячись на слабосилі мальви, які ростуть у Криму і тільки ледь нагадують ті високі й горді квіти, що стримлять на Україні, стала називати Соломію Мальвою. Так і звикли обоє до того імені, а донька разом зі своїм справжнім іменем забула й рідну мову. Крізь усі приниження рабині довелося пройти дочасно посивілій Марії, а донька росте безтурботним дівчам, дзвенить радісним сміхом назустріч усьому світові. І звідки їй знати, що то дуже погано – відщуратися мови і віри, і що дуже погано – любити ворога своєї землі. Настала пора любові – полюбила, бо для любові й материнства створена.

„Чому мама хоче вернутись туди, звідки вони прийшли, у якийсь далекий степ, якого Мальва не пам'ятає”, – думала дівчина. Каже мати доньці про рідний край, і донька подивовано запитусь: „Чого нам туди їхати, мамо? Хіба тут погано?” Жахається з тих слів Марія, хоч і розуміє: не можна звинувачувати дитину. „Тут вона виросла і побачила світ свідомими очима, чужі пісні зворушили вперше дитячу душу, чужа віра хлюпнула отрутою в мозок дитини...” Усе в романі відбувається з жорстокою невідворотністю життя. Стинає голови невірним Маріїн син Андрій, який давно не знає свого імені, бо не Андрій він для себе і для інших, а кривавий чорбаджі яничарської орди Алім. І – не тільки невірним. Ні на мить не завагався, пізнавши бідного турецького ювеліра Хюсама, у сім'ї якого виріс і якому був мов рідний син, полюснув з дикою радістю гострим ятаганом. Іде Марія в ханські покої шукати свою Мальву, і дорогу їй заступає другий син Семен, але не Семен він, а ханський воїн Селім, який каже матері: „Ти хвора розумом, жінко, і йди собі. Не змушуй мене кликати євнухів, щоб вигнати тебе. В тебе, певно, велике горе, ти дітей своїх шукаєш. Їх тут нема...”

Немає Маріїних дітей. Чужина забрала їх у неї. Немає й самої Марії, бо – хіба то Марія? Не впізнає вона свого сина і саму себе не впізнає, бо й сліду ніякого в ній од колишньої не лишилося. Хіба що – болючі спогади, народжені тією хворобою, од якої немає ліків, – ностальгією.

А наївна, засліплена щастям Мальва вірить, що її чоловік, грізний хан Іслам-Гірей, тепер не буде воювати материну Україну. Може, велика ханська любов до дружини розвіє його плани на походи за ясиrom у козацьку землю? Он уже в ханських покоях козацька депутація з Богданом Хмельницьким на чолі, уже йдуть перемови про спільний похід проти Ляхистану, уже веде хан війська на допомогу Хмельницькому, уже разом побили ворога під Жовтими Водами й Корсунем... Вірить бідолашна Мальва...

„Останнього разу Іслам довго придивлявся до маленького Батира і вимовив дивні слова – Мальва і донині не може второпати, чому він так сказав:

– Не допусти, Аллах, щоб заговорила в тобі, як виростеш, козацька кров...

Потім глянув ув очі Мальві і кинув ще одне слово – без погорди, без зла, але важко, наче ярмо надівав їй на шию:

– Козачка...

Так її ще ніхто не називав. Ображали гяуркою, коли була маленька, тоді ставало до сліз гірко. А слово „козачка” прозвучало з гідністю, з гордістю за красу тих людей, які мали право так називатися. І з уст татарського хана.

Слово це ніколи їй не належало... А тепер віддав його Мальві сам Іслам Гірей – її муж і повелитель, і воно враз збентежило їй душу. Козачка... І в сина кров козацька. Докоряти почав хан чи замилювався її родом?”

Зрадив Іслам-Гірей Хмельницького, погнав ясир з України в Крим. Хоч і не вірила в ханські добрі наміри яничарська мати Марія, та впала на її сиву голову страшна вість, як блискавка, і вперше здригнулося серце в доньки її Мальви, яка взяла чашу з отрутою й піднесла коханому чоловікові...

Отак, як у народних піснях і баладах, завершується розповідь у „Мальвах”, у цій історії зради, сліпоти душі й драматичного прозріння, дуже болісній історії з книги минулого нашого народу.

Такого роману давно не вистачало українській літературі – про трагедії минулого, у яких пояснюються явища сучасного, досліджується смертоносний вірус національного нігілізму, що спричиняє метастази бездуховності. Такого твору в нас не було. Ним стали „Мальви”, у яких з граничною відвертістю пристрасно наголошується, що людина, яка забула своє коріння, свій рід, стає духовним євнухом; вона – ушербна у своїй моралі, з цього починається глибоко аморальна позиція пристосуванства й догідництва [3].

„Мальви” – це трагічний символ українського народу – гоного вродою, статного, пишного – на своїй землі і знищеного фізично й духовно – на чужині, у бусурменській неволі.

Попри те, що пощастило Р.Іваничукові й разом із ним багатьом іншим реалізувати із задуманого, попри те, що й зреалізоване може загубитися в хащах сучасного літературного процесу, – важливо те, що робили, в ім'я чого, про які святощі дбали, якої моделі чи моди не приймали – за якими заповідями жили.

Отже, для утвердження проголошеної в 1991 р. Української держави необхідно відродити націю. Бо саме розвиток, збагачення національної культури – це шлях до відродження нації. Іншого шляху нема. Інакше – руйнація. Економічну

і соціальну кризи можна подолати, якщо духовно відродяться самі люди. Відродяться і скажуть: ми не можемо жити без літератури, без кіно, без музики, без того всього, що десятиліттями було зачинено в спецсховищах.

Мистецтво містить у собі могутню ідейну і моральну наснагу, воно етично й естетично вдосконалює людину, стимулює її та помножує творчі потенції. Засобами мистецтва, зокрема літератури, можна і слід виховувати в нашої юні волелюбність і громадянську активність, сумлінне ставлення до праці і порядність, високу національну свідомість, патріотизм, гордість за свою державу.

Джерельні приписи

1. Бурчєня В. Романістика Романа Іваничука: інтерпретація минулого // Український модернізм зі столітньої відстані. Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство. Зб. наук. праць. – Рівне, 2001. – Вип. Х.
2. Іваничук Р. Мальви. – К., 1968.
3. Слабошпицький М. Мисль не повинна вмерти: Штрихи до портрета Романа Іваничука // УМЛШ. – 1989. – № 5.
4. Слабошпицький М. Найбільша пригода в моєму творчому житті (Передмова) / Іваничук Р. Яничари. – К., 1993.
5. Соя Б. 3 книги минулого нашого народу: Урок-конференція за твором Романа Іваничука „Яничари” („Мальви”) // Дивослово. – 2003. – № 11.
6. Степанишин Б. Методика культурологічної діяльності: Навчальний посібник для викладачів культурології та студентів вузів і училищ, а також для працівників закладів культури. – Рівне, 1996.
7. Яковенко Н. „Навіщо казка про перевертня?” // Критика. – 1997. – № 2. – С.29.

УДК 82.09

Купець Л.М. – співробітник Національний
мед. ун-ту ім. Д.Галицького (Львів)

ПРОЗОВА ТВОРЧІСТЬ ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА ЯК ФЕНОМЕН ПОСТМОДЕРНУ

Постмодернізм – один із найновіших напрямів у світовій культурі другої половини ХХ століття. Його поява вважається неминучою у процесі зміни культурних епох і парадигм. Зокрема на думку фахівців, виникнення постмодернізму в посттоталітарних державах пов'язане, передусім зі змінами політичного устрою і формуванням демократії.

Бурхливий розвиток українського постмодерністського мислення та його вияв у літературі, музиці, малярстві, моді не дає звести цей феномен до кризи лише однієї історичної форми громадської свідомості.

Про постмодернізм в українській літературі заговорили на початку 1990-х, хоча з'являється він дещо раніше, ще в середині 1980-х років. Ідеться про появу нової літератури, іронічної, видовищної, котра пародіювала ідеологічні кліше, відроджувала форми барокової гри, озвучувала новий маскарад персонажів і ролей. Для одних критиків постмодернізм був обіцянкою українського бестселера, для інших – чужим і неорганічним явищем, принесеним сюди із Заходу.

Одним із найяскравіших прикладів української постмодерністської літератури є творчість Юрія Андруховича, яка привертає увагу багатьох критиків літератури і культури, зокрема таких, як О. Гнатюк, Н. Зборовська, М. Павлишин, Т. Гундорова, І. Бондар-Терещенко, О. Забужко.

Юрій Андрухович – досить складна і неординарна особистість. Наведемо окремі фрагменти його біографії. Народився він 13 березня 1960 року в місті Івано-Франківську. У статті „Станіслав і феномен ферментації” він пише: „Я живу в місті, без всяких сумнівів, не дуже відомому, до того ж не стільки обласканому історією, як сусідні Львів і Чернівці. Станіслав лежить якраз на півдорозі між ними, тим самим виявившись на території, де пересікаються їх тіні – королівська тінь Львова і герцогська Чернівців. І все-таки, судячи за архівними паперами, або за старими поштовими листівками, можна заключити, що на грані століть Станіслав був також досить привабливим містом – зі своїми хасидами, циганами, зі своїми театрами, готелями і віллами, своїми казино, біржами, пивними і винними підвалами, кондитерськими.”

Юрій Андрухович закінчив інженерно-економічний факультет Львівського державного поліграфічного інституту, працював у газеті, був слухачем Вищих літературних курсів при Літінституті у Москві. Патріарх літературного об'єднання „Бу-Ба-Бу”. Закінчив аспірантуру в Інституті літератури НАН України, кандидат філологічних наук.

Наведемо декілька роздумів Ю. Андруховича з есе „Час і місце, або Моя остання територія”, які характеризують його як людину, повну суперечностей: „Існує поклик життя, існує поклик смерті, і я реагую на них, як можу. Мене тягне то в один бік, то в другий, зі мною щось відбувається, я спостерігаю за змінами в собі самому, але я, на щастя, не можу керувати ними. Більше того – я не можу собі з ними поради. Мені залишається писати.”

21 червня 2001 року йому вручали престижну літературну нагороду Антоновичів. „Звістка про несподіване здобуття цієї нагороди, зазначав номінант, – знайшла мене в одній цілком далекій заморській країні, де я провів попередні дев'ять місяців. Я втішався в ній свободою, віршами, краєвидами і завмирав, часом аж біліючи від безсилля, коли занурювався у вісті звідси... „Найбільше боюся того, що доведеться повертатися до цілком іншої країни, ніж та, котру я покинув у вересні”, – повторював я в розмовах зі знайомими, намагаючись цією фразою охопити все ...” Але, як з'ясувалося, зовсім не того боявся. „Найбільше боятися треба було того, що вона, країна, залишиться такою,

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕКТОРА	3
<i>Виткалов В.Г., Граб О.В.</i> МОЛОДЬ У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДРУГОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ „КУЛЬТУРОТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ МОЛОДІ І ПЕРСПЕКТИВИ КУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЛЮДСТВА У ХХІ СТОЛІТТЯ”	4
 РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ ГЕНЕЗИ КУЛЬТУРИ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
<i>Шевчук М.В.</i> УКРАЇНСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ ЯК ЄДНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ІНТЕЛЕКТУ: ДОСВІД ДЛЯ МОЛОДОЇ ГЕНЕРАЦІЇ	7
<i>Корольчук О. І.</i> МОРАЛЬНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	9
<i>Возна Т.О.</i> ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КУЛЬТУРНОГО РІВНЯ МОЛОДІ.....	10
<i>Кутузова Г.</i> АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	13
<i>Перець О.М.</i> ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	15
<i>Терновенко Д.С.</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ТА ЇХ ФОРМУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ (на прикладі студентської молоді ЛНПУ ім. Т.Шевченка).....	18
<i>Потапчук Т.В.</i> МОРАЛЬНО-ДУХОВНІ ЦІННОСТІ І ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ УСТАНОВОК СТАРШОКЛАСНИКІВ	21
<i>Пузиченко Т.</i> ГУРТКИ, ТВОРЧІ ОБ’ЄДНАННЯ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК СФЕРА РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	23
<i>Терешко Л.В.</i> КУЛЬТУРА ЗДОРОВ’Я СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ЯК ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	27
<i>Терешко Л.В.</i> КУЛЬТУРА ЗДОРОВ’Я ОСОБИСТОСТІ В ІСТОРІЇ НАУКОВОЇ ДУМКИ.....	30
<i>Семенович О.Л.</i> ІСТОРІОГРАФІЯ ДАВНЬОРУСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ВОЛИНІ.....	33
<i>Шевчук О.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З МОЛОДДЮ У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ РІВНЕНСЬКОЇ „ПРОСВІТИ”	37
 РОЗДІЛ ІІ. ДИНАМІКА КУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	
<i>Шевчук К.С.</i> ЕТИЧНИЙ ВИМІР ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	39
<i>Виткалов С.В.</i> МОЛОДЬ У КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ (регіональний аспект)	44
<i>Кузьмук О.М.</i> НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ТВОРЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА	46
<i>М’якота І.В.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛІТАРНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ТА ЇЇ РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ.....	48
<i>Шуба А.І.</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РІВНЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ УТВЕРДЖЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ	51
<i>Кучина Н.І.</i> СТАВЛЕННЯ МОЛОДІ ДО СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ВИДАВНИЦТВА В УКРАЇНІ	54
<i>Швая Д.В.</i> ПРОБЛЕМА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	58
<i>Війтович Г. В.</i> ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	

СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	60
Гумен Ю.В. ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ І СУЧАСНА СТУДЕНТСЬКА МОЛОДЬ	62
Марчук Ю. М. МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА ФІЛЬТРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ЯК КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	64
Кравченко Т.В. ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ.....	67
Вакульчук М.В. МАЙСТЕРНІСТЬ ТА КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ	69
Старенька О.О. ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ (на прикладі художньо-педагогічного факультету РДГУ).....	73
Шеретюк Р.М. РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	74
Куліда К.М. ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.....	76
Пшебільська Л.Г. ТЕНДЕНЦІЇ В ЗМІНАХ СТРУКТУРИ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	78
Хоменко О. В. ЗАПИТИ І ПОТРЕБИ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ (на матеріалах РІС КСУ)	80
Савич К. СЛЕНГ ЯК СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ.....	82
Карпович К.П. САКРАЛЬНА ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА У КОНТЕКСТІ ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ	84
Загаєвська О. ХРИСТІЯНСЬКА ЕТИКА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	86
Ковальчук Л.М. ХРИСТІЯНСЬКА МОРАЛЬ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНОГО ТА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	89
Миркевич О.В. ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ОСНОВА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ РУХІВ.....	91
Кузіч Р.С. МОЛОДІЖНІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ КУЛЬТУРИ.....	93
Гончаров А.О. УПА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ: МОЛОДІЖНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ	96
Перебийнос С.І. КОМУНІКАТИВНІСТЬ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗНАЙОМСТВА (на матеріалах РІС КСУ)	98
Заладовська О. В. СТУДЕНТСЬКИЙ ШЛЮБ: ПОГЛЯД МОЛОДІ	100
Бондарчук А.Я. ВИХОВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ СІМЕЙНИХ ВЗАЄМИН.....	102
Заладовська О.В. ГЕНДЕРНА СТРУКТУРА СІМ'Ї: СОЦІАЛЬНО-Педагогічний АСПЕКТ	104
Коберська Т.М. САМОРОЗВИТОК І САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МОЛОДІ У СФЕРІ ДОЗВІЛЛЯ.....	106
Левенець М., Старенька О. ЛІДЕРСТВО ЯК ОДНА ІЗ ФОРМ САМОСТВЕРДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ	108
Чаус Ю.А. ОБРАЗ РЕЛІГІЙНОСТІ В СТУДЕНТСЬКІЙ СУБКУЛЬТУРІ.....	111

РОЗДІЛ III. ХУДОЖНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ДУХОВНОГО ЗРОСТАННЯ МОЛОДІ

<i>Деркач М.В.</i> ОСНОВНІ ЗАСАДИ СЕМІОТИКИ ТА ПРОБЛЕМИ МУЗИЧНОЇ ЕСТЕТИКИ	113
<i>Гнатюк В.</i> ОБРАЗ РЕЦИПІЕНТА ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ В АВТОРСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ (на матеріалі класицизму і бароко).....	115
<i>Кошова І. П.</i> ОСОБЛИВОСТІ СВІТСЬКОГО ПОРТРЕТА ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ ПЕРІОДУ БАРОКО У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ОБРАЗОТВОРЕННЯ.....	118
<i>Макотера А.В.</i> РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ НА ПРИКЛАДІ РОЗГЛЯДУ ПОРТРЕТНОГО ЖИВОПИСУ УКРАЇНИ ХVІІІ-ХІХ ст.....	120
<i>Бєдакова С.В.</i> ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНІ ЗДОБУТКИ ВИКЛАДАЧІВ ПРАЗЬКОЇ КОНСЕРВАТОРІЇ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРОТВОРЕННЯ.....	123
<i>Бєлова О. С.</i> НЕОБАРОКО В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ 1920-х рр.....	126
<i>Бєлова О. С.</i> КОНЦЕПЦІЯ ДУХОВНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: УРОКИ ІСТОРІЇ (на прикладі діяльності українського театру Л. Курбаса).....	128
<i>Шепелева І.А.</i> РОЛЬ УКРАЇНСЬКОГО АНДЕГРАУНДУ В ПОШУКУ ДУХОВНОЇ ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	131
<i>Парфенюк В.І.</i> ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ Й ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДІ (на прикладі історичного роману Р.Іваничука „Мальви”).....	137
<i>Купець Л.М.</i> ПРОЗОВА ТВОРЧІСТЬ ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА ЯК ФЕНОМЕН ПОСТМОДЕРНУ	140
<i>Дацик М.В., Левенець М.В.</i> МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРАКТИКИ: ДО ПИТАННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	143
<i>Шемуровська О., Черуха А.А.</i> ФОЛЬКЛОР ЯК ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	146
<i>Федоришин М.В.</i> ТЕНДЕНЦІЇ КОЛЯДНИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ФЕСТИВАЛІВ, СВЯТ ТА КОНКУРСІВ НА ВОЛИНІ. 149	
<i>Радковська Л.М.</i> ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНА ТА ВИХОВНА РОЛЬ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ.....	151
<i>Соловійов В.А.</i> ПСИХОЛОГО-ЕМОЦІЙНИЙ ЕФЕКТ СПРИЙМАННЯ МУЗИЧНОГО ТВОРУ	154
<i>Довбенчук О.І.</i> ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА КРАСНАВЧОМУ МАТЕРІАЛІ	157
<i>Глухенький М.Ф.</i> ВИВЧЕННЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ- ІМПРЕСІОНІСТІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ПРОЦЕСІВ ХХІ СТОЛІТТЯ	159
<i>Власюк Г.І.</i> МУЗЕЄФІКАЦІЯ ЗАМКОВИХ КОМПЛЕКСІВ У КОНТЕКСТІ ВІДРОДЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНИ	161
<i>Глуцук О.Г.</i> АМАТОРСТВО ЯК СФЕРА РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДІ	165
<i>Швець Л.В.</i> ТРАДИЦІЇ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	167
<i>Помогалова К.В., Аксьонова І.О.</i> РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ (на прикладі Студентського Центру моди Брянківського технолого-економічного технікуму Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка)	170
<i>Крайлюк Л.В.</i> ТВОРЧА СПАДЩИНА НІЛА ХАСЕВИЧА У СИСТЕМІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

*Альманах наукового товариства “Афіна” кафедри культурології
Рівненського державного гуманітарного університету*

Випуск 5

Наукове редагування – проф. Виткалов В.Г.
Комп’ютерна верстка та макет – Кравчук В.Ю.
Упорядкування і коректура – Виткалов В.Г., Граб О.В.
Редактор – Парфенюк В.І.
Відповідальна за випуск – Виткалов В.Г.

Здано до набору 10.12.2005. Підписано до друку 20.02.2006.
Формат 60х84 $\frac{1}{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк. арк. 21. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології. Тел. 8 (0362) 22-20-32

Актуальні питання культурології: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології:
Матеріали Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції „Культуротворчий потенціал молоді і
перспективи культурної інтеграції людства у ХХІ століття”. – Випуск 5. – Рівне: РДГУ, 2007. – 181 с.

**ББК 71.0
УДК 168.522**